

VÁLASZTÁSI RENDSZEREK

A VERSENGÉS ÉS POLITIKAI RENDSZEREK TÍPUSAI

Versengés típusa	Politikai rendszer típusa
Kompetitív	Demokrácia
Fél-kompetitív	Autoritér
Nem-kompetitív	Totalitárius Poszt-totalitárius

A VÁLASZTÁSOK JELENTŐSÉGE KÜLÖNBÖZŐ POLITIKAI RENDSZEREK BEN

	Kompetitív	Fél-komp.	Nem-komp.
	Alapvető	Alacsony	Csekély
Választás lehetséges-e	széleskörű	korlátozott	nincs
Felvetődik-e a hatalom kérdése	igen	nem	nem

A VÁLASZTÁSOK **FUNKCIÓJA** KÜLÖNBÖZŐ POLITIKAI RENDSZEREK BEN

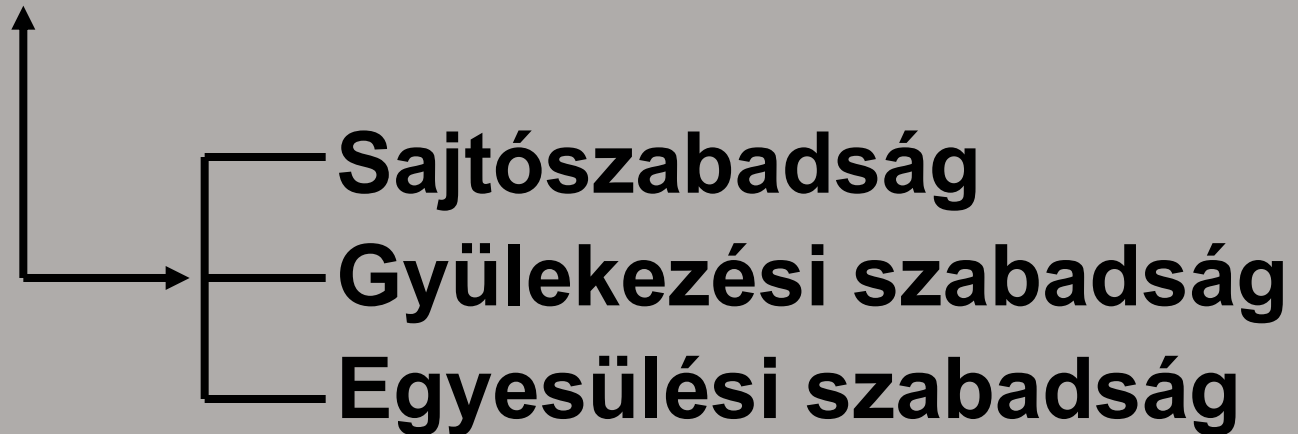
Kompetitív	Fél-komp.	Nem-komp.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legitimáció ▪ Mobilizáció ▪ Rekrutáció ▪ A bizalom átruházása személyekre és pártokra ▪ Többség létrehozása ▪ Konfliktusok „becsatornázása”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legitimáció ▪ Feszültségoldás ▪ Reputáció kifelé ▪ Az ellenzék láthatóvá tétele	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legitimáció ▪ Mobilizáció ▪ A hatalmon lévők politikájának bemutatása ▪ A lakosság egységének megteremtése és felmutatása

A VÁLASZTÁSOK ALAPELVEI

- **Általános**
- **Egyenlő**
- **Titkos**
- **Közvetlen**

A DEMOKRATIKUS VÁLASZTÁSOK ALAPELVEI

- 4 Alapelv
- Többféle választási program
- Versengés
- Egyenlő esélyek

A VÁLASZTÓJOG DEMOKRATIZÁLÓDÁSA NAGY-BRITANNIÁBAN

1831   **5,0**

1832: 1. vál. jogi reform

1832   **7,1**

1867: 2. vál. jogi reform

1868   **16,4**

1884/85: 3. vál. jogi reform

1886   **28,5**

1918: ffi: ált/nők: 30 felett

1921   **74,0**

1928: nők: ált.

1931   **96,9**

A VÁLASZTÓJOG DEMOKRATIZÁLÓDÁSA

	Férfiak	Nők
Belgium	1919	1948
Finnország	1906	1906
Franciaország	1848	1946
Nagy-Britannia	1918	1928
Németország	1871	1919
Spanyolország	1869/1907	1869/1931
Svájc	1848/79	1971
Új-Zéland	1889	1893

A VÁLASZTÁSI RENDSZEREK ALAPTÍPUSAI

1. TÖBBSÉGI

2. ARÁNYOS

3. VEGYES

A VÁLASZTÁSI RENDSZEREK CÉLJA ÉS HATÁSAIK 1.

VÁLASZTÁSI RENDSZER	Többségi
Célja	Stabil kormány
Hatásai	
Kormány típusa	Többnyire egypárti
Pártrendszer	Kétpártrendszer
Kinek kedvez/mire kényszerít	Gyűjtőpártoknak/integrációra
Ki nyerhet	Az a képviselő, aki közvetlen kapcsolatban áll a választókkal

A VÁLASZTÁSI RENDSZEREK CÉLJA ÉS HATÁSAIK 2.

VÁLASZTÁSI RENDSZER	Arányos
Célja	Arányos képviselt
Hatásai	
Kormány típusa	Többnyire koalíciós
Pártrendszer	Többpártrendszer
Kinek kedvez/mire kényszerít	Nem kényszerít integrációra
Ki nyerhet	Népszerűtlen képviselő is

TÖBBSÉGI VÁLASZTÁSI RENDSZEREK

Relatív többségi (Nagy-Britannia)

Az nyer, aki a legtöbb szavazatot kapta

Abszolút többségi (Franciaország)

Az nyer aki a 50%+1 szavazatot kap

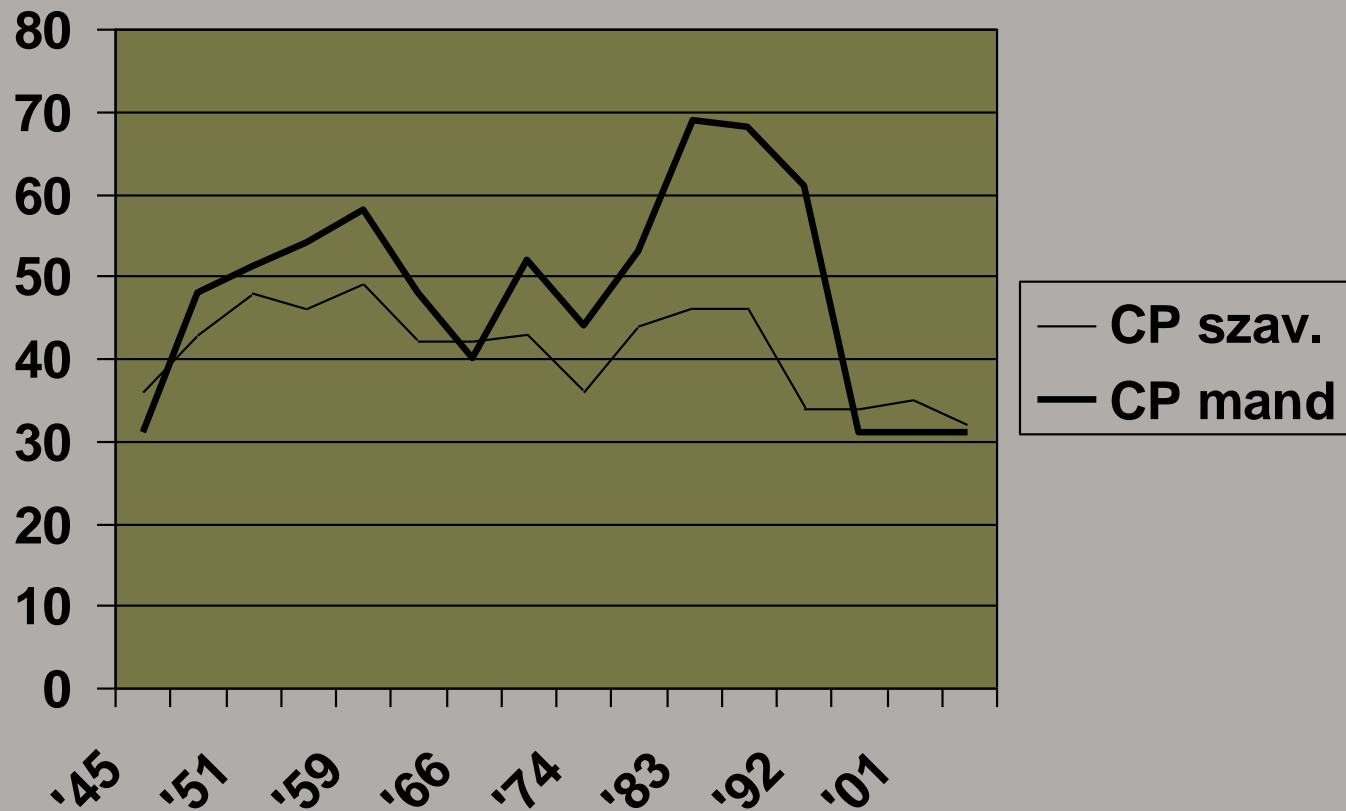

Második forduló, kevesebb indulóval

A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: NAGY-BRITANNIA

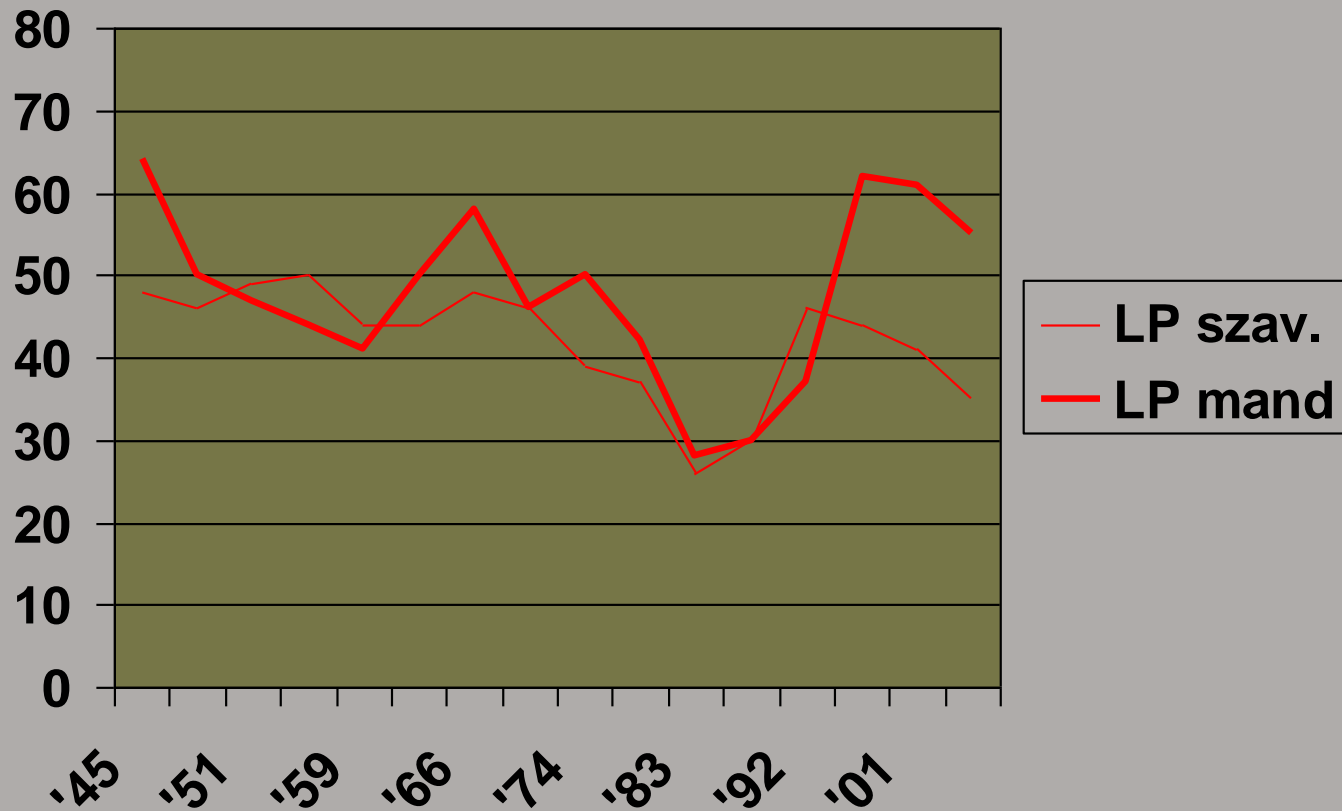
A Konzervatív párt szavazati- és mandátumaránya

1945-2005

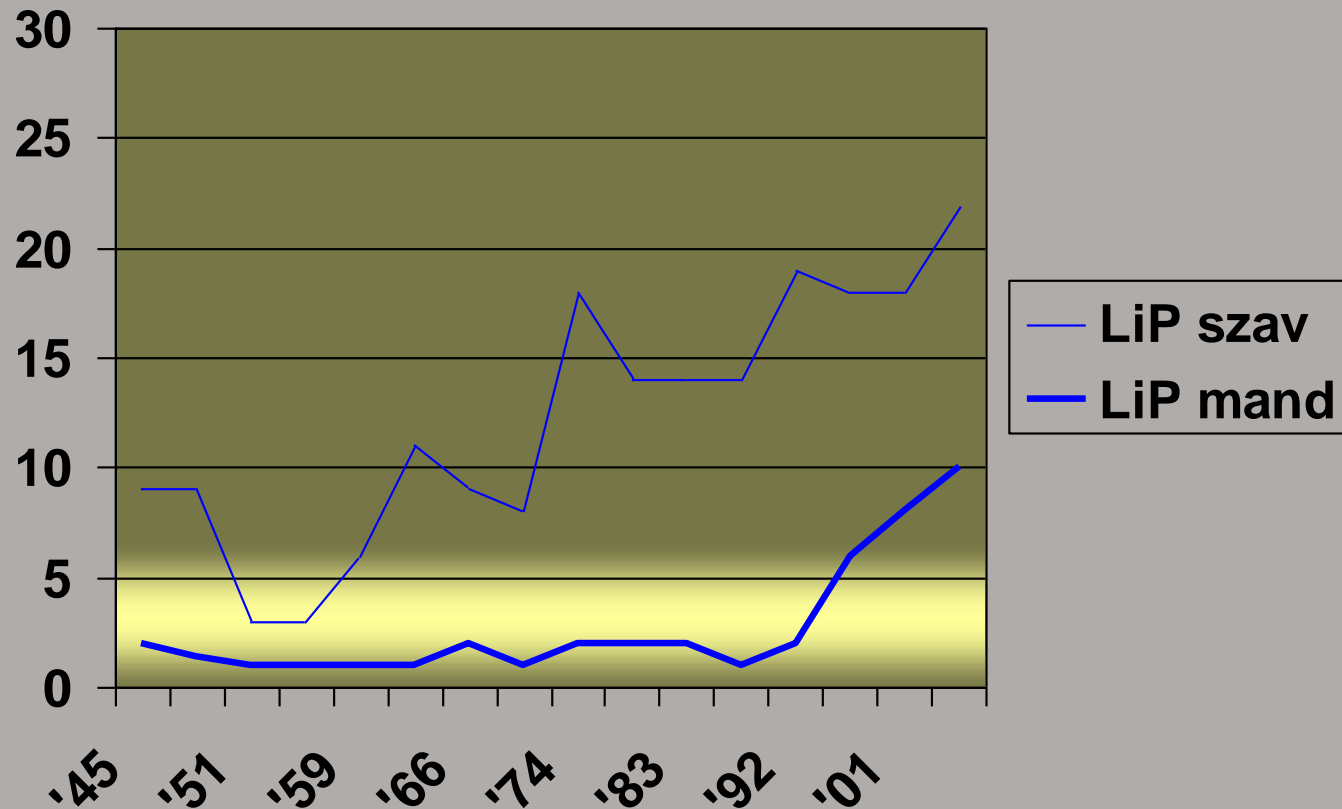
A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: NAGY-BRITANNIA

A Munkáspárt szavazati- és mandátumaránya
1945-2005

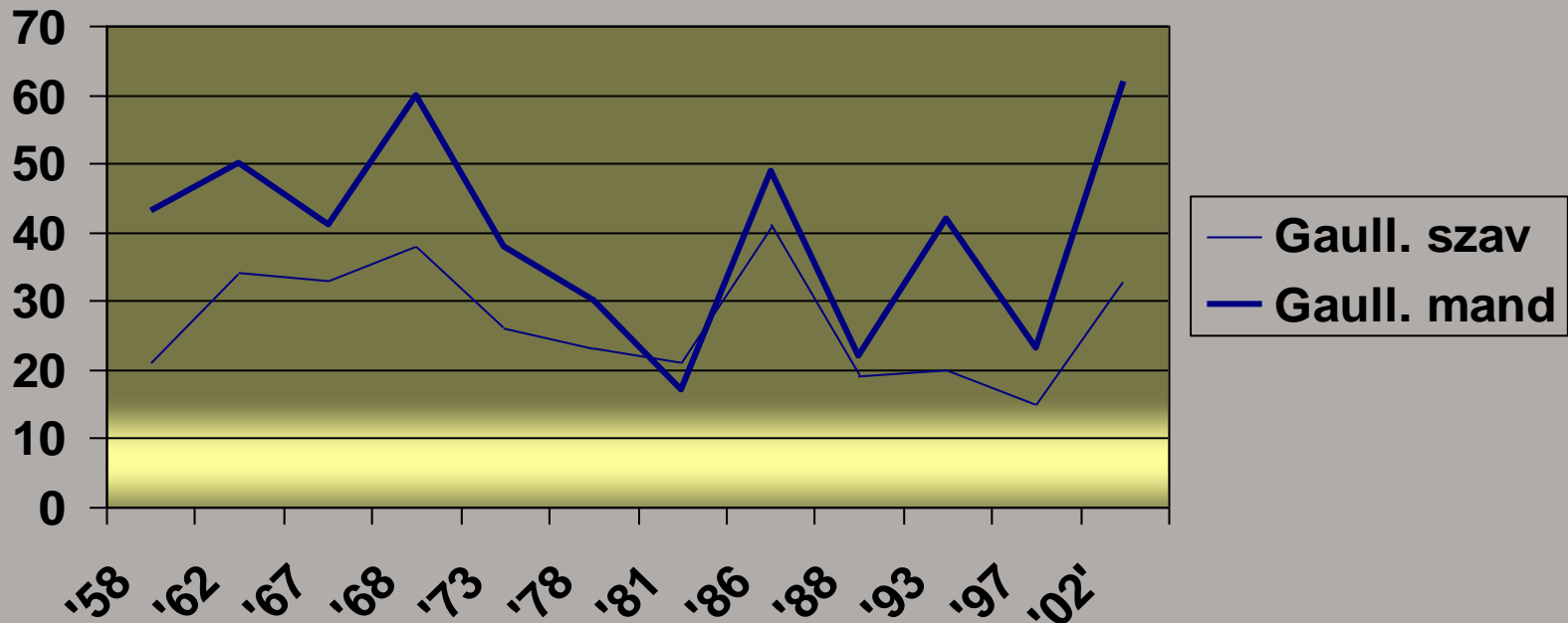
A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: NAGY-BRITANNIA

**A Liberális Párt szavazati- és mandátumaránya
1945-2005**

A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: FRANCIAORSZÁG

**Az gaullisták szavazati- és mandátumaránya
1958-2005**

A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: FRANCIAORSZÁG

A 2002-es választások eredménye

PÁRT NEVE	SZAVAZATI ARÁNY	MANDÁTUMOK SZÁMA
UMP	33,3	357 (61,9)
UDF	4,9	29
MPF	0,8	8
LD	0,4	1
RPF	0,4	2
Egyéb jobboldal	3,7	8
PS	24,1	142 (24,6)
PCF	4,8	21
PRG	1,5	7
Zöldek	4,5	3
Egyéb baloldal	3,7	6
FN	11,3	0
		577

ARÁNYOS RENDSZER

FONTOS TÉNYEZŐK :

- Milyen a választókerületek mérete?
- Milyen matematikai formulát használnak
- Milyenek a listák
- Van-e küszöb
- Van-e kompenzáció

ARÁNYOS RENDSZER

LISTÁK TÍPUSAI

- **Kötött:** a választó csak az egész pártlistára szavazhat
- **Szabad:** a választó a listán külön megjelölhet jelölteket
- **Zárt:** a választó nem egészítheti ki a listát
- **Nyitott:** a választó kiegészítheti a listát

A NAGY KÉRDÉS

ARÁNYOS RENDSZEREK

MATEMATIKAI FORMULÁK:

- **Legnagyobb maradék**
- **Legnagyobb átlag**

A LEGNAGYOBB MARADÉK EGY ESETE

Hagenbach-Bischoff formula

$$O = \frac{\sum \text{összes leadott, érvényes szavazat}}{(m+1)}$$

A LEGNAGYOBB ÁTLAG EGY ESETE

D'Hondt formula

Induló pártok száma :4

Szavazatok száma: 16200

Elosztható mandátumok száma: 10

	A	B	C	D
	5600	4800	3900	1900
:2	2800	2400	1950	950
:3	1867	1600	1300	633
:4	1400	1200	975	475
M	4	3	2	1

EFFEKTÍV PÁRTSZÁM

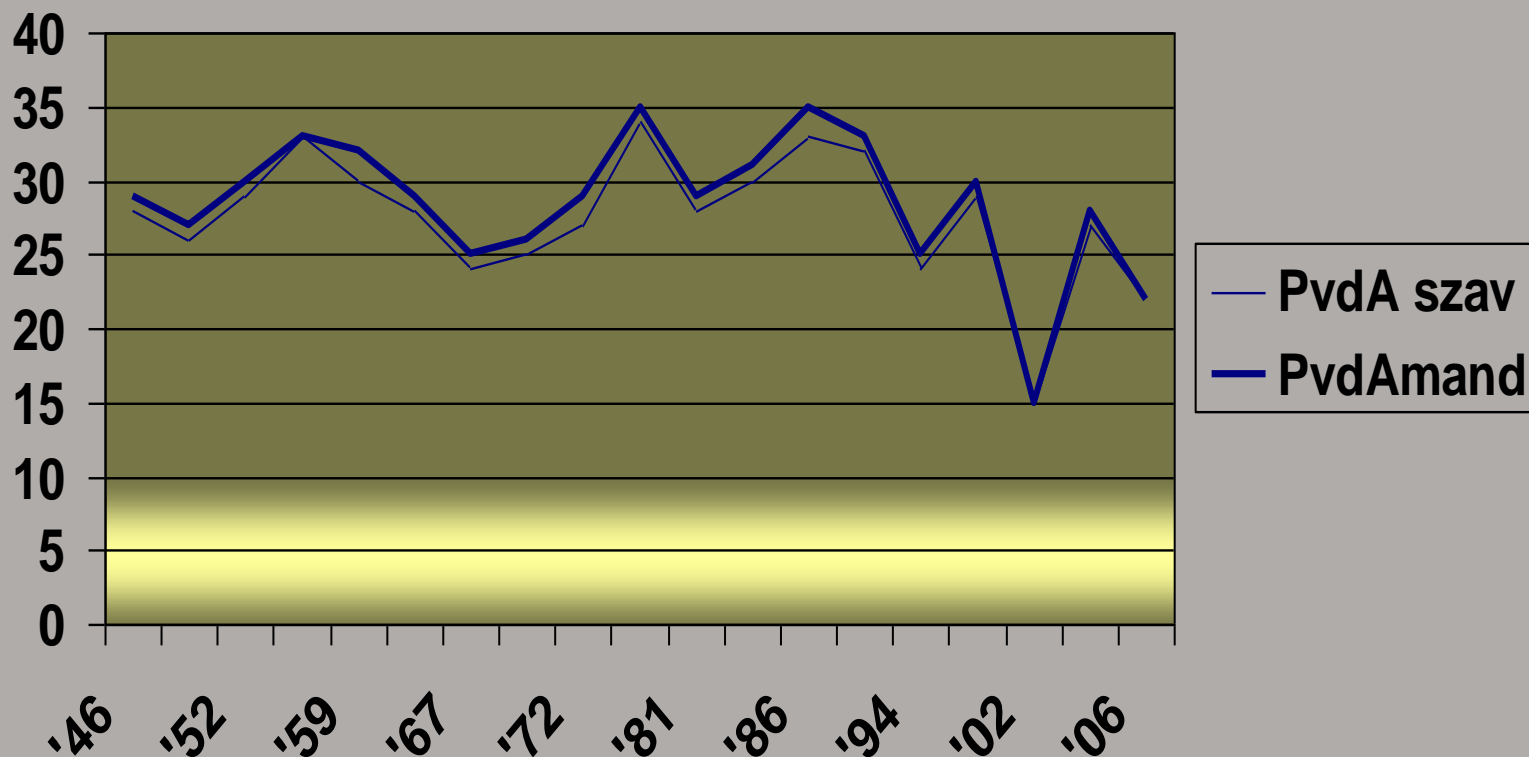
Frakciók száma és effektív pártszám Magyarországon

Év	Frakciók száma	Effektív pártszám
1990	6	3,7
1994	6	2,9
1998	6	3,5
2002	4	2,5
2006	4	2,6

A VÁLASZTÁSI RENDSZER HATÁSA: HOLLANDIA

**Az PvdA szavazati- és mandátumaránya
1946-2006**

A VÁLASZTÁSI RENDSZER ARÁNYOSSÁGA 1.

Loosemore-Hanby-index:

$$\text{LH} = \frac{\sum |p_i \text{szav} - p_i \text{mand}|}{2}$$

A VÁLASZTÁSI RENDSZER ARÁNYOSSÁGA 2.

Arányosság	Loosemore-Hanby- index értéke
Erősen arányos	LB-index < 5%
Mérsékelten arányos	5% < LB-index < 10%
Erősen aránytalan	15% < LB-index

A VÁLASZTÁSI RENDSZER ARÁNYOSSÁGA 2.

Ország	Választás éve	LH-index
Nagy-Britannia	1951 (min)	3,6
	1983 (max)	24,7
	2001	22,0
Franciaország	1958	31,2
	1978 (min)	11,3
	1993 (max)	41,5
Hollandia	1956 (min)	1,9
	1971 (max)	4,3
	1994	3,0